

УДК 336.2(477)

РОЗВИТОК ОПЕРАЦІЙ З ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ ТА ЇХ РОЛЬ У СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Коваленко С. О., к.е.н., доцент (ХІФ УДУФМТ)

Розглядається становлення та розвиток операцій з дорогоцінними металами, еволюція ролі золота у суспільстві зі стародавніх часів до сьогодення.

Ключові слова: *дорогоцінні метали, золото, доходи, держава, активи, стабільність, гроші.*

Постановка проблеми. Досвід проведення операцій з дорогоцінними металами має глибоку історію, а золото завжди відіграло і відіграє особливу роль у суспільстві.

Золото – це перший з металів, який став відомий людству ще за 12 тис. років до н. е. Завдяки своїм властивостям золото так захоплювало алхіміків, що центральним завданням своєї науки вони вважали створення метода перетворення всіх «менш благородних» металів у золото. Це завдання і безнадійні спроби отримати золото із ртуті, сірки, свинцю, міді та інших речовин були варті для деяких стародавніх вчених здоров'я та багатьох років життя. Саме прагнення людства до збільшення капіталу вплинуло на розвиток культури, політики, свідомості, господарства та науки. Отже, з історією золота пов'язана в значній мірі вся історія людства та його культурних успіхів. Скрізь, де зростає добробут, влада, культура, там ми знаходимо значні запаси благородного металу[4].

В умовах світової фінансової кризи підвищується увага саме до найбільш ліквідної форми активів – дорогоцінних металів, їх можна у будь-якій момент використати для регулювання платіжного дисбалансу та здійснення міжнародних платежів на державному рівні та для захисту заощаджень на рівні суб'єктів господарювання та населення [6].

Сьогодні дорогоцінні метали, перш за все, є гарантом стабільності країни. За списком міжнародної ліквідності золото на першому місці, його по праву можна назвати національним багатством будь-якої країни, яка володіє ним або має золотоносні родовища. Україна входить до сорока золотодобувних країн світу і тому має зростаючі перспективи до збільшення державних запасів дорогоцінного металу та підвищення стабільності в країні.

Аналіз досліджень і публікацій. Історія розвитку операцій з дорогоцінними металами цікавила багатьох вчених і практиків, серед яких Анікін А., Борисов А., Власенко В., Миклашевський А., Савлук М., Чухно А. Ними розглянуто етапи функціонування золота в Росії та Україні, теорії, функції грошей та особливості

становлення світових грошових систем за часів золотого стандарту до сучасної системи. Однак бракує досліджень з проблем видобутку золота в Україні, проведення операцій з дорогоцінними металами в сучасних умовах.

Формування цілей статті. Висвітлення основних етапів розвитку операцій з дорогоцінними металами в світі; розгляд еволюції розвитку таких операцій в Україні; дослідження сучасного стану проведення операцій з дорогоцінними металами і камінням та перспективних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Золото – єдиний метал в світі, який має унікальні властивості. Воно не ржавіє, не темніє, не окислюється навіть при високих температурах, його не розчинає майже не одна кислота у світі, воно має дуже високу температуру плавлення і легко піддається обробці, тому протягом століть золото є універсальною формою грошей.

Окремих рис грошей золото набуло приблизно 4,5 тис. років тому. Саме в ці часи ним виконувалася функція грошей – бути загальним еквівалентом всіх економічних угод, тобто товаром, який служить засобом міжнародного розрахунку, засобом платежу за вироблену продукцію, мірою ринкової вартості та засобом нагромадження.

Власенко В.С. зауважує, що вже само виникнення золотих грошей визначає їх характер як особливого товару, який виступає в ролі загального еквіваленту, та перевертає трактовку грошей як простого товару або ідеальної одиниці міри вартості [3].

Першим міжнародним правовим документом, який регулював правила операцій з дорогоцінними металами, була угода між Францією, Бельгією, Італією та Швейцарією про створення так званого Латинського монетного союзу (1865р.). Згодом до нього приєдналися Греція, Румунія, Болгарія, Іспанія, Фінляндія та Сербія. Згідно з угодою країни – члени Латинського союзу вільно карбували монети з золота і срібла та використовували їх як міру вартості.

На думку А. Чухно тривале панування системи золотого стандарту привело до того, що класична теорія грошей міцно увійшла у свідомість широких мас людей. Але факти соціально – економічного життя суспільства переконливо свідчать, що золото припинило виконувати функції загального еквівалента. А Кінгстонська (Ямайська) угода 1976 року констатувала «витіснення золота з міжнародних розрахунків шляхом ліквідації золотих паритетів валют і офіційної ціни на золото». Міжнародний валютний фонд не приймає золото в оплату квот і процентів за кредити. Таким чином, процес демонетизації золота дістав і економічне (золото перестало бути грошима, воно є, хоча й дорогоцінним, але товаром), і правове закріплення в Ямайській угоді [9].

З 1860 року золото і срібло видобувалося головним чином у Мексиці, Австралії, Південній Америці та Росії.

Тривалий час Україна вважалася неперспективною територією в колишньому СРСР стосовно дорогоцінних металів. Це пояснювалося тим, що існували великі родовища в Росії, Узбекистані, Казахстані, Киргизії.

Після набуття Україною незалежності стало зрозумілим, що нормальний розвиток господарського комплексу неможливий без дорогоцінних металів, і особливо золота.

При загальній недостатній вивченості золотонасності України виявлено 240 родовищ та

рудопроявів, виділено три золотонасних регіони: Український щит, Карпати, Донбас. Серед них краще вивчені золоторудні об'єкти в Карпатській провінції (Закарпатська структурно-металогенічна зона, Берегово-Біганський рудний район).

В Україні промисловий видобуток золота здійснювався тільки на одному Мужієвському родовищі у Карпатах, розробка якого почалася тільки у 1953 році. Самородне золото на цьому родовищі характеризується великою різноманітністю морфології, проба золота досить змінна і коливається від 585 до 980. Від початку виробництва загалом в Закарпатті видобуто 646,4 кг чистого золота «999,9» проби шляхом переробки 293 тис. тон руди. Однак, сьогодні з-за браку коштів розробка Мужієвського родовища тимчасово зупинена.

Отже, є всі підстави стверджувати, що збільшення інвестицій у золотовидобувну галузь дасть можливість відновити роботи в Мужієво та ввести в експлуатацію нові родовища, завдяки яким зросте видобуток дорогоцінних металів, а отже, й доходи держави. До речі, ціни на дорогоцінні метали стрімко зростають упродовж останніх років.

Таким чином, золотовидобувна галузь України має перспективи подальшого розвитку. Розроблений нами механізм управління золотовидобуванням в Україні (див. рис. 1) розкриває процес перетворення золота з корисної копалини у джерело доходів бюджету.

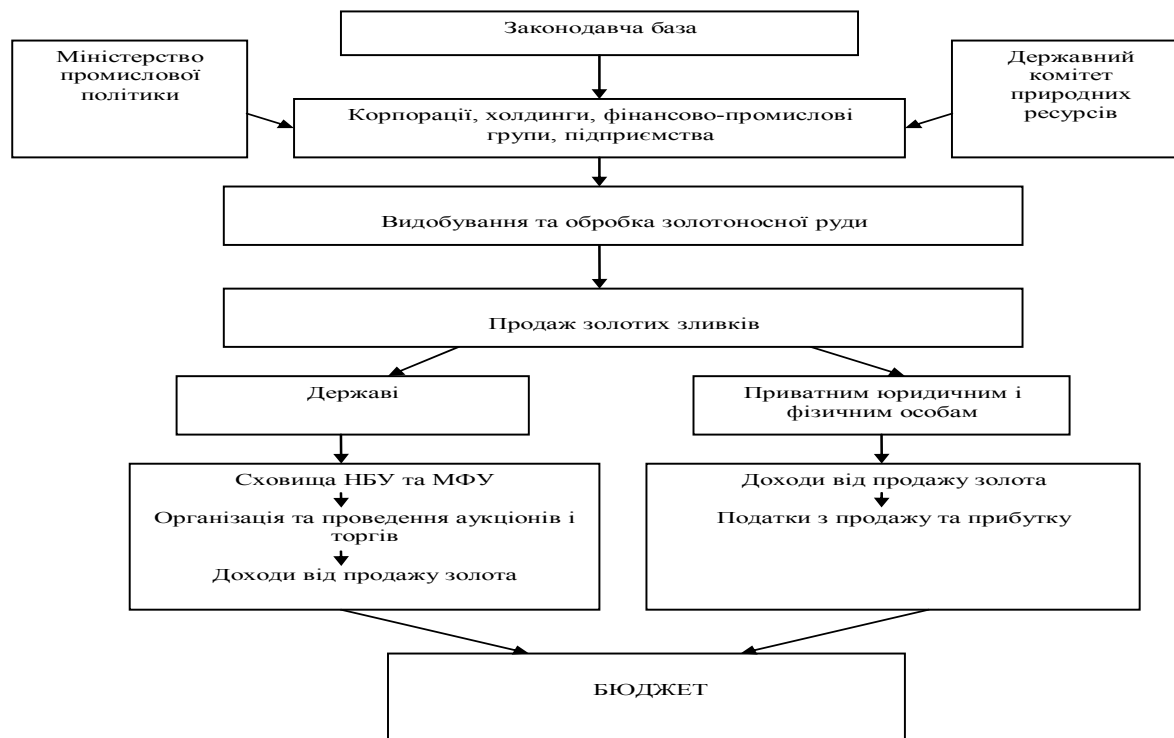

Рисунок - Механізм управління золотовидобуванням в Україні

Слід зазначити: незважаючи на те, що на початку 70-х років минулого століття систему вільного обігу золотих монет і обмін банкнот на золото було скасовано, проте й сьогодні золото залишається засобом вирівнювання платіжного балансу. Процес накопичення золота відбувається з тим, щоб держава й недержавні інституції могли погасити свої зовнішні зобов'язання.

В сучасних умовах для захисту своїх заощаджень від інфляції найкращим інструментом довгострокового інвестування виступають саме дорогоцінні метали. В Україні ліцензію на операції з дорогоцінними металами мають 45 банків, які пропонують своїм клієнтам досить широкий набір операцій з дорогоцінними металами: купівлю-продаж зливків, продаж ювілейних і пам'ятних монет, відкриття поточних і депозитних рахунків у металах.

Депозити — традиційний і найбезпечніший фінансовий інструмент для отримання доходів. Депозити в банківських металах умовно поділяють на «готівкові» й «безготівкові». У першому випадку реальний злишок треба купити в банку й покласти його на депозит. Вадою цього різновиду депозиту є маржа між ціною купівлі й продажу, яка досягає сьогодні 10—15% і з'їдає більшу частину можливого доходу, а також комісії деяких банків. При відкритті депозиту в «безготівковому металі» клієнт кладе в банк свої гроші, які перераховуються в еквівалент обраного металу за курсом Національного банку на день відкриття вкладу. Реально метал при цьому не поставляється й маржа, звичайно, відсутня або мінімальна, що справді дає змогу виграти в разі зростання котирувань металу. Отже, безготівковий метал є найбільш цікавим інструментом для приватного інвестора, оскільки ціни тут максимально наближені до світових [7].

Найбільш гнучким і потенційно дохідним інструментом при роботі з золотом вважаються поточні рахунки в безготівкових банківських металах. За наявності такого рахунка ні клієнт, ні банк не має жодних зобов'язань щодо термінів. І як тільки клієнт вважатиме, що дорогоцінний метал досяг локального максимуму, він може оперативним чином зняти свої гроші, зафіксувавши

прибуток [8].

Висновки. Отже, головними факторами, які визначають важливу роль золота, є такі: золото є позанаціональним активом та важливим страховим резервом, тобто джерелом ліквідних ресурсів на випадок надзвичайних подій і не передбачуваних обставин.

Сьогодні в умовах світової фінансової кризи золото активно використовується як засіб збільшення та захисту заощаджень від інфляції, враховуючи, що ціна банківського золота з кожним роком істотно зростає.

Золото є національним багатством кожної країни. Воно являється першим з металів, до якого привернуло увагу людство. Сміливо можна стверджувати, що за будь-яких умов людство буде витратити чимало зусиль для володіння золотом з метою використання його як загального еквіваленту і гаранту стабільності країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аникин А. В. Золото: международный экономический аспект. – 2-е изд., перераб. и доп. – М: Международные отношения, 1988.
2. Борисов А. Золото всегда золото// Деловые люди. – 2002. - № 135.
3. Власенко В.Е. Теории денег в России. Конец XIX в. – дооктябрьский период XX в. - К.: Издательство Киевского ун – та, 1963.
4. Миклашевский А. Деньги: опыт изучения основных положений экономической теории классической школы в связи с историей денежного вопроса. – М.: Университет. тип., 1895.
5. Обухов И. П. Движение золотого запаса России в 1921-1933гг.// Финансы.- 2002. -№6. – с. 68 -70
6. Полозенко Д. В., Коваленко С. О. Операції з дорогоцінними металами та їх роль у формуванні бюджету // Наукові праці НДФІ. – 2006.- №3. – с. 45- 48
7. Святненко А. Антикризове золото// Дзеркало тижня. – 2009.- №47(775).
8. Святненко А. Золоті інвестиції // Дзеркало тижня. - 2007. - №7(636).
9. Чухно А. Переростання товарно-грошового господарства у товарно- кредитне// Економіка України. – 1998. -№ 2.- с. 4 – 13

Аннотація. Рассматривается процесс становления и развития операций с драгоценными металлами, эволюция роли золота в обществе с древности до наших дней.

Ключевые слова: драгоценные металлы, золото, доходы, государство, активы, стабильность, деньги.

Summary. Formation and development of operations with precious metals, evolution and role of gold in society from ancient times to nowadays are being studied.

Key words: precious metals, gold, revenue, state, assets, stability, money.

*Рецензент д.е.н., професор НТУ «ХПІ» Перерва П.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.*